

Setan ja Sateenkaariperheet ry:n lausunto luonnoksesta Suomen 5. ja 6. määräaikaisraportiksi lapsen oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanosta

Seta ja Sateenkaariperheet ry kiittävät mahdollisuudesta lausua luonnoksesta Suomen 5. ja 6. määräaikaisraportiksi lapsen oikeuksien yleissopimuksen ja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan täytäntöönpanosta.

Seta ja Sateenkaariperheet pitävät hyvänä, että raportissa on huomioitu järjestöjen ja ETENE:n kanta intersukupuolisten lasten leikkauksiin, mutta samalla pitävät valitettavana sitä, että muutoin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien lasten ja alaikäisten nuorten sekä sateenkaariperheiden lasten oikeuksien toteutumisen edistämiseen sitoutuminen ei ole luettavissa raportista lainkaan. Raportista on tästä näkökulmasta tehtävä erityisesti seuraavat huomiot:

1. Yleiset toimenpiteet

Lainsäädäntö

Isyyslain uudistamisesta (kohta 48) on raportoitava, että sen yhteydessä ei ratkaistu sateenkaariperheiden lasten perhe-elämän suojaan (artikla 7) liittyviä kysymyksiä, vaikka niitä uudistuksen yhteydessä osittain selvitettiin. Niitä ei myöskään ratkaistu osana avioliittolain liitelakeja, jotka hallitus valmisteli vuosina 2015-2016. Naisparin lapsen oikeus molempiin vanhempiinsa pyrittiin ratkaisemaan äitiyslailla, jonka hallitus valmisteli vuonna 2015, mutta jätti esittämättä eduskunnalle. Sitten äitiyslaki on edennyt kansalaisaloitteen pohjalta ja on nyt eduskunnan käsiteltävänä.

Lisäksi täytyy todeta, että lapsen, jolla on useampia kuin kaksi vanhempaa, oikeutta vanhemmuussuhteitensa turvaan ei ole alettu valmistella vielä lainkaan. Lapsi on näissä perheissä juridisesti täysin turvottomassa asemassa kuolemantapausten, vanhempien ristiriitojen tai eron tilanteissa. Jos käynnissä oleva lapsenhuoltolain uudistus tuo mahdollisuuden vahvistaa lapselle tapaamisoikeus ns. sosiaaliseen vanhempaan, useamman vanhemman perheessä elävän lapsen oikeus perhesuhteidensa suojaan paranee osittain. Tavoitteena tulee olla, että lapsen kaikki vanhemmuussuhteet voidaan vahvistaa juridisesti. Tämä voitaisiin ratkaista säättämällä vanhemmuuslaki, joka mahdollistaisi vanhemmuuden vahvistamisen kaikissa tilanteissa, vanhempien sukupuolesta ja lukumäärästä riippumatta.

3. Yleiset periaatteet

Lapsen edun periaate

Luvussa tulisi huomioida alaikäisten transsukupuolisten lasten ja nuorten tilanne. Suomen tulee uudistaa laki sukupuolen vahvistamisesta lapsen edun mukaiseksi huomioiden lasten ja alaikäisten nuorten tarpeet sukupuolen juridiseen korjaamiseen. (vrt. komitean suositus nro 28)

Lapsen mielipiteiden huomioon ottaminen

Kohta 213: kohdassa ei esitetä minkäänlaisia toimenpiteitä järjestöjen intersukupuolisten lasten leikkauksia koskevien huolien suhteen. Seta ja Sateenkaariperheet kannustavat valtiota sitoutumaan konkreettisiin toimenpiteisiin hoitokäytäntöjen muuttamiseksi ja intersukupuolisten lasten kehollisen koskemattomuuden takaamiseksi.

Intersukupuolisten lasten hoitamiseksi tulee laatia kiireettömän hoidon suositukset, jotka perustuvat lapsen yksilöllisen kasvun tukemiseen, lapsen oikeuksien kunnioittamiseen ja lapsen osallisuuteen. Intersukupuolisten lasten kosmeettisista hoidoista tulee pidättäytyä ilman lapsen omaa suostumusta.

8. Koulutus, vapaa-ajan toiminta ja kulttuuritoiminta

Koulutus, mukaan lukien ammatillinen koulutus ja ohjaus sekä koulutuksen tavoitteet

Koulukiusaaminen ja hyvinvointi koulussa

Kiusaamisen ehkäisyohjelmissa tulee vahvemmin huomioida sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen ja ennen kaikkea sukupuolen ilmaisuun liittyvät ilmiöt. Kouluterveyskyselyssä 2017 seksuaaliselta suuntautumiseltaan muut kuin heterot kokivat syrjivää kiusaamista koulussa huomattavasti yleisemmin heteroihin verrattuna ilmiön ollessa vahvasti sukupuolittunutⁱ.

On kehitettävä oppilaitoksissa työskentelevien osaamista seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen moninaisuuden ja sateenkaariperheiden kohtaamisessa. Lapsen oikeuksien komitean Suomelle antaman suosituksen 55 a mukaan Suomen tulee ”tehostaa toimiaan kaikkien kiusaamisen ja ahdistelun muotojen torjumiseksi muun muassa parantamalla opettajien ja muiden kouluissa työskentelevien sekä oppilaiden valmiuksia hyväksyä moninaisuutta kouluissa ja parantaa konfliktinratkaisutaitojaan”.

ⁱ https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135233/URN_ISBN_978-952-302-909-5.pdf?sequence=1